

CUMHURİYETİN BİRİNCİ YIL DÖNÜMÜ NEDENİYLE VAKİT GAZETESİ MUHABİRİNE VERİLEN MÜLAKAT (31 EKİM 1924)

–Türk milletinin huy ve geleneğine en uygun olan yönetim, cumhuriyet yönetimidir. Bir yıllık yaşam, bu gerçeği bütün açıklığıyla doğrulamıştır. Türk milleti egemenliğini en kapsamlı biçimde belirleyen yeni yönetime kavuşuncaya kadar sürekli var olan siyasi kurumlara yabancı kalmıştır. Bunda ne kadar haklı olduğunu anlamamış kimse yoktur sanıyorum. Çünkü geçmişin kurumları başından sonuna kadar milletin başında yumruk tutan bir sürü zorbalar kadrosundan başka bir şey değildir.

Cumhuriyet'in ilk yılı beklediğimiz faydayı tamamen vermiş midir? Ülke o kadar yıkık, millet o kadar yıpranmış bir duruma getirilmiştir ki uzun bir geçmişin açtığı bu yaraları bir yıl kadar kısa bir zamanda Cumhuriyet yönetiminin de tamamen kapatabilmesine elbette imkân olamazdı. Ancak Cumhuriyet'in faydaları bütün ülkenin ufuklarında herhâlde güçlü umutlar verebilecek kadar nurludur. Bu, ülkenin en kuytu köşelerinde bile kolaylıkla gözlenebilir.

Ülküyü beyninde sürekli canlı bulunduranların attığı güçlü ve maddi adımlar sonuçsuz kalmamıştır. Ancak her adımı kısa ve yetersiz görmek, her an daha uzun ve üst üste gerçek adımlarla ileriye yürümek bütün vatandaşlarca temel iş sayıldıkça, harcanan uzun yüzyılların zararlarının daha az zamanda karşılanacağı düşüncesindeyim.

–Bugün gelen vakitte gerici bazı eğilimleri sevinçli ve umutlu kılabilecek davranışlar karşısında, hükümetin ciddi davranacağını muhtemel kılan bir telgraf vardır. Gerici eğilimler denilmekle belki Cumhuriyet yönetiminden başka bir yönetime dönmek değil, ancak o tür yönetimlerde rol oynayan ve din perdesine bürünen aldatmaları umuda düşürecek bazı siyasetçiler kastolunuyor. Bu gerici sözler konusundaki sizin düşüncelerinizi rica edebilir miyim?

–Türkiye'de aslında gerici yoktu ve yoktur. Korku vardı, kuruntu vardı. Cumhuriyet'in ilanı ve onun için gerekli olanların kurulması, gereksiz kurumların kaldırılması üzerine herkesin açıklıkla gördüğü manzara o korkanlar ve kuruntu yapan için de gönül rahatlığına yol açmıştır.

Bundan sonra, sadece bir şey akla gelebilir: O da bazı ilkesiz siyasetçilerin, alçak çıkarıcıların o korkuyu uyandırmaya çalışması, o yüzden isteğini elde etme ve çıkar düşüncesinden oluşmaktadır. Size güven veririm ki bütün varlığımla sağlarım ki bu gibiler her ne şekil, biçim ve her ne aracılığıyla olursa olsun, varlıklarını sezdirdikleri gün, Türk milletinin amansız yok edişine hedef olmaktan kurtulamayacaklardır.

Artık Türkiye, din ve şeriat oyunlarına sahne olmaktan çok uzaktır. Bu gibi oyuncular varsa kendilerine başka taraflarda sahne arasınlar.

Geçmişin dikkatsizlikleri, paslı tembelliği, Türk halkının aklından silinmiş olduğundan kuşku ve kararsızlığa yer yoktur. Ulaştığımız mutlu durumdan bir adım geriye gitmek, kimsenin söz konusu etmeye dahi yetkisi olmadığı kesin bir gerçektir.

Türkiye'de Cumhuriyet vardır ve Cumhuriyetseverler vardır. Bu kutsal varlıkları yıkıcı unsurlar artık Türkiye havasını - zehirlenmeden- soluyamazlar.

–Cumhurbaşkanımıza İstanbul özleminin ne kadar derin olacağını kuşkusuz biliyorsunuz; yabancı işgalleri en şiddetli bir eziyet ve haksızlık ile sürerken bile İstanbul, asıl İstanbul, Gazi Paşanın gösterdikleri noktaya bağlı kaldı. İstanbul zekânının kurtardığı yurtlardan biridir ki Türk'ün bütün güzel gücüne orada örnekler bulabiliriz. Gazi Paşamızın İstanbul'u ziyaret imkânı olduğu zamanlarda bu şereften yoksun kalışı, nedeni her ne olursa olsun, İstanbul'u dolduran hayranlarınızı hüznü bırakmıştır. İstanbul Belediye Genel Kurulu da son toplantısında bunu sunmaya karar verdi. Bu karar belki yeni bir şey de değildir. Dumlupınar'a gelen Kurul Başkanı demişti ki:

“O da ancak Afyonkarahisar Milletvekili Ali Bey’in aracılığı ile orada hazır bulduklarını ifadeye fırsat bulabilmişlerdi.”

–İstanbul’un bu içten özlemini gidermeye lütfunda bulunmaz mısınız?

–Dumlupınar’a gelen kurulun bu tarz çağrısından haberli değilim. Herhâlde İstanbul’a gelmemiş, gelememişsem kesinlikle daha o ziyareti erteleyecek ciddi nedenler ve uğraşlar olduğunu kabul etmek gerekir. İstanbul’a kesinlikle gideceğim. Yalnız oraya ziyaretimin, oradaki varlığımın İstanbul için yararlı olabileceği bir zamanı seçmek istiyorum. Amacı yalnız bir ziyaretle sınırlamayı düşünseydim onu her zaman sağlamak mümkün olabilirdi, arzuladığım zaman uzak olmayacaktır.

Kaynak: ATATÜRK’ün Söylev ve Demeçleri; Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2006.